

ПАВЛЕНКО Тетяна Анатоліївна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри державно-правових дисциплін, кримінального права та процесу, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, <https://orcid.org/0000-0002-6019-1086>

ЛЕГАЛІЗАЦІЯ ЕВТАНАЗІЇ ТА САМОГУБСТВА, АСИСТОВАНОГО ЛІКАРЕМ: ДОСВІД КРАЇН ЄВРОПИ

Павленко Т. А. Легалізація евтаназії та самогубства, асистованого лікарем: досвід країн Європи.

У статті наголошено, що природним, невід'ємним правом людини є право на життя, а отже людина має «право на гідну смерть». Досліджено досвід країн Європи щодо впровадження на законодавчому рівні евтаназії та асистованого лікарем самогубства. Зроблено висновок, що сьогодні у європейських країнах тривають доволі серйозні диспути щодо можливості законодавчого закріплення евтаназії та самогубства, асистованого лікарем. Проаналізовано досвід країн, які тим чи іншим чином впровадили евтаназію та/чи самогубство, асистоване лікарем. На сьогодні в Європі законодавство чотирьох країн передбачає можливість людини, яка є невиліковно хворою, відчувати нестерпні страждання піти з життям за допомогою евтаназії та/чи самогубства, асистованого лікарем, за певних обставин. Це такі країни, як Нідерланди, Бельгія, Люксембург та Іспанія. Вивчено питання вікових обмежень проведення евтаназії. Зокрема, проаналізовано досвід країн, які розширили (Бельгія) чи планують розширити (Нідерланди) правила евтаназії, включивши в них можливість надання допомоги лікаря у разі проведення евтаназії невиліковно хворих дітей віком від одного до 12 років. Досліджено досвід Швейцарії, яка є однією з небагатьох країн, де дозволено самогубство, асистоване лікарем. Крім того, вивчено досвід країн, які проходять шлях схвалення законів, які дозволяють б самогубство за медичної допомоги в обмежених випадках. Зокрема, Португалії, Австрії, Німеччини. Особливу увагу приділено вивченню дискусії щодо впровадження евтаназії у Великій Британії та Уельсі. Зокрема, «законопроекту, який дозволяє смертельно хворим дорослим надати на їхнє прохання спеціальну допомогу, щоб покінчити з життям; і для пов'язаних цілей». Зроблено висновок, що для України у перспективі досвід європейських країн щодо закріплення методів та процедури евтаназії й самогубства, асистованого лікарем, а також заходів безпеки для регулювання процесів асистованого самогубства та евтаназії може бути корисним.

Ключові слова: право на життя, «право на гідну смерть», евтаназія, активна евтаназія, пасивна евтаназія, самогубство, асистоване лікарем, легалізація, законодавство країн Європи.

Постановка проблеми. Природним, невід'ємним правом людини є право на життя, яке передбачає й «право на гідну смерть». Ця проблема викликає одвічну дискусію і серед філософів, і серед соціологів, і серед правників, і серед лікарів. Існують дві протилежні точки зору щодо можливості людини вільно розпорядитися своїм життям (зрозуміло, що про самогубство не йдеться): на одній позиції прибічники «права на гідну смерть», на другій – противники передчасного відходу з життя. Більшість аргументів «за» і «проти» права на смерть (евтаназію, самогубство, асистоване лікарем) є ідеологічними і ґрунтуються на багатьох важливих аспектах: законі, релігії чи духовних переконаннях, етиці та суспільних звичаях. Думки різняться залежно від особистого досвіду, системи переконань, віку, культури та інших аспектів людства, які впливають на те, як ми думаємо про важливі аспекти життя.

Зауважимо, що пасивна евтаназія є досить розповсюдженою у всьому світі, тоді як активна евтаназія в більшості країн заборонена й вважається кримінальним правопорушенням. Досвід країн Європи свідчить про достатньо широкі дискусії щодо питання

введення евтаназії чи самогубства, асистованого лікарем, і є цікавим для України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню теоретичних і практичних аспектів легалізації евтаназії та асистованого самогубства присвячені наукові роботи вітчизняних і зарубіжних учених, таких як О. Грищенко, В. Грищук, А. Запорожченко, М. Ларін, А. Морроу, Л. Ольховик, Є. Стрельцов, Я. Триньова, А. Трушкін, К. Черевко та ін. Проте проблема законодавчого впровадження самогубства, асистованого лікарем, і евтаназії досі залишається вельми дискусійною.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження досвіду країн Європи щодо впровадження на законодавчому рівні евтаназії та асистованого лікарем самогубства. Вивчення методів і процедури здійснення зазначених способів реалізації «права на гідну смерть», а також заходів безпеки для регулювання процесів евтаназії та самогубства, асистованого лікарем.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нідерланди були першою країною, яка у 2002 р. легалізувала і пасивну, і активну евтаназію. Такому рішенню передували тривалі (близько 20 років) дискусії як у

суспільстві, так і серед політичних інституцій. За законодавством Нідерландів, евтаназія здійснюється шляхом введення пацієнту смертельної дози відповідного препарату за його чи її чітким проханням, також визначено умови самогубства за допомогою лікаря (коли лікар постачає ліки, а пацієнт їх вводить). Евтаназія та асистоване лікарем самогубство є законними лише за умови повного дотримання критеріїв, викладених у нідерландському Законі «Про припинення життя за запитом та самогубство за допомогою (процедури перегляду)» [1]. Лише тоді відповідний лікар має імунітет від кримінального переслідування. Законом передбачено, що прохання про евтаназію має надійти від пацієнтів, які відчують нестерпні страждання без жодних перспектив на покращення. Таке прохання має бути щирим і переконливим. Такі пацієнти бачать евтаназію як єдиний вихід із ситуації. Проте пацієнти не мають абсолютного права на евтаназію, а лікарі не мають абсолютного обов'язку її виконувати. У випадках, коли пацієнт перебуває у стані напівпритомності безпосередньо перед запланованою евтаназією, згідно з положеннями інструкцій з цього питання, підготовлених Королівською голландською медичною асоціацією на прохання Ради генеральних прокурорів прокуратури та інспекції охорони здоров'я [1], лікар може провести евтаназію, попри пригнічення свідомості пацієнта. Таке положення не розглядається як послаблення норм закону, воно призначено для надання лікарям вказівок щодо їхньої діяльності у складній ситуації.

Щодо вікових обмежень проведення евтаназії, то на сьогодні неповнолітні можуть самі вимагати евтаназії з 12 років, хоча згода батьків або опікунів є обов'язковою до досягнення ними 16 років. Особи, які досягли 16-17 років, не потребують згоди батьків, але їхні батьки мають бути залучені в процесі прийняття рішень. З 18 років молоді люди мають право вимагати евтаназії без участі батьків. Водночас евтаназія може проводитися щодо невиліковно хворих немовлят до їхнього першого дня народження [2]. Станом на травень 2023 р. Нідерланди планують розширити свої правила евтаназії, включивши в них можливість надання допомоги лікаря у разі проведення евтаназії невиліковно хворих дітей віком від одного до 12 років. Нові правила стосуватимуться від п'яти до десяти дітей на рік, які нестерпно страждають від своєї хвороби, не мають надії на покращення та яким паліативна допомога не може принести полегшення. Представник уряду Нідерландів

зазначає, що кінець життя для цієї групи є єдиною розумною альтернативою нестерпним і безнадійним стражданням дитини [2].

Проте першою країною, яка повністю зняла вікові обмеження на евтаназію у 2014 р. стала Бельгія – країна, яка другою у світі 2002 р. дозволила евтаназію смертельно хворих, яким виповнилося 18 років. Бельгійський парламент проголосував за те, щоб поширити дію закону про евтаназію на смертельно хворих дітей. Відповідний законопроект підтримали 86 депутатів Палати представників, 44

були проти, 12 – утрималися. Такі зміни, за словами кореспондента ВВС в Брюсселі Дункана Кроуфорда, на момент їх прийняття мали широку підтримку в суспільстві [3].

2009 р. евтаназія щодо невиліковно хворих пацієнтів була легалізована у Люксембурзі. Стосовно неповнолітніх – застосування евтаназії заборонено.

2021 р. нижня палата парламенту Іспанії схвалила закон про легалізацію евтаназії, ставши четвертою країною в Європі, яка дозволяє людям піти з життям за допомогою евтаназії за певних обставин. Закон дозволяє дорослим із серйозними та невиліковними хворобами, які завдають нестерпних страждань, прийняти рішення піти з життям за допомогою евтаназії [4].

2022 р. парламент Португалії схвалив закон, що дозволяє самогубство за медичної допомоги в обмежених випадках [5]. Після набрання чинності цей закон мав дозволити евтаназію за умови, що бажання дорослої людини померти є таким, що повторюється, серйозним, вільним і поінформованим. Пацієнт має перебувати в ситуації сильного страждання, з остаточною травмою надзвичайної тяжкості або серйозною та невиліковною хворобою. Проте противники евтаназії (опозиційні політики) закликали консервативного президента Португалії Марселу Ребелу де Соузу відправити текст на розгляд Конституційного Суду, як він зробив з попередньою версією. Вони стверджували, що проблеми з законопроектом все ще є. Отримавши остаточний текст, президент мав можливість підписати цей закон, надіслати до Конституційного Суду протягом восьми днів або застосувати своє вето протягом 20 днів. Цей закон так і не набрав чинності. Проте 12 травня 2023 р. парламент Португалії проголосував за дозвіл евтаназії за певних обмежених обставин. Медикам буде дозволено допомагати пацієнту померти, якщо він дуже страждає внаслідок невиліковної хвороби або тяжкої травми і не може покінчити з власним життям. Таким чином, голосування скасувало

низку вето, накладених президентом країни Марсело Ребелу де Соузою [6]. Тобто закон, ухвалений парламентом Португалії, дозволяє евтаназію людям, які є невиліковно хворими та відчують нестерпні страждання. Винятком для ухвалення такого рішення є психічно недієздатні. Крім того, закон буде застосовуватися лише для громадян і законних резидентів країни, які досягнули 18-річного віку. Він не поширюватиметься на іноземців, які приїжджають в країну з метою допомоги в самогубстві [7]. Тобто наразі законодавство Португалії унеможливило так званий евтаназійний туризм.

На новий щабель вишло обговорення питання легалізації евтаназії у Франції. Так, 13 вересня 2022 р. президент Франції Еммануель Макрон оголосив про майбутній початок публічних консультацій з питання «права на гідну смерть», зазначивши, що необхідно брати до уваги бельгійську модель, але не як модель, яка має бути скопійована [8]. Крім того, в контексті запровадження евтаназії у Франції звернемо увагу на те, що французького законодавця не влаштовує швейцарська модель, яка впровадила самогубство асистоване лікарем.

Так, Швейцарія є однією з небагатьох країн, де дозволено самогубство, асистоване лікарем [9]. Тобто законодавство цієї країни не дозволяє активну пряму евтаназію третьою стороною, але допускає надання речовин для полегшення страждань, навіть якщо смерть є можливим побічним ефектом. Таким чином, пацієнт самостійно вводить смертельну дозу ліків. Зазначимо, що відповідно до положень кримінального кодексу Швейцарії, допомога в самогубстві є кримінально караною лише тоді, коли вона здійснюється з корисливих мотивів.

З 1 січня 2022 р. самогубство, асистоване лікарем, є законним у Австрії [10]. Зауважимо, що перед прийняттям закону щодо легалізації самогубства, асистованого лікарем, уряд Австрії виділив кошти на розвиток паліативної допомоги, щоб у невиліковно хворій людині не виникло рішення про самогубство, тому що не має інших варіантів безболісно та достойно прожити решту життя.

Згідно з положеннями закону, асистоване лікарем самогубство у Австрії може бути застосоване до дорослої людини, яка хоче покінчити з життям, якій поставлений діагноз і вона має підтвердження того, що здатна приймати самостійні рішення. Крім того, практика є жорстко регламентована, кожен випадок має отримати оцінку двох лікарів, один з яких має бути експертом з паліативної

медицини. Після отримання схвалення від двох лікарів пацієнт має чекати 12 тижнів, щоб обміркувати своє рішення, або два тижні, якщо він має невиліковну хворобу. Якщо пацієнт все ще виявляє бажання піти з життя після цього періоду очікування, він може отримати смертельні ліки в аптеці, попередньо повідомивши про це юриста чи нотаріуса. Щоб запобігти зловживанням, назви аптек, які продають ці ліки, повідомлятимуть лише юристам і нотаріусам, які отримують ці сповіщення, і не будуть публічно розголошувати цю інформацію.

Зауважимо, що активна евтаназія залишається поза законом в Австрії, а нові правила, за якими може бути проведено самогубство, асистоване лікарем, прямо виключають неповнолітніх або осіб з психічними захворюваннями. До 1 січня 2022 р., згідно з австрійським законодавством, кожному, хто схилив або допоміг комусь вчинити самогубство, загрожувало до п'яти років ув'язнення. 2021 р. федеральний суд скасував абсолютну заборону на допомогу при самогубстві, зазначивши, що це порушує право на самовизначення. Проте кримінально караним залишається позбавлення життя іншої людини навіть за наявності її «серйозного і рішучого» прохання.

Цікавою є ситуація щодо правового закріплення «права на гідну смерть» у Німеччині. Так, рішенням Конституційного Суду Німеччини 2020 р. було скасовано закон, який суворо забороняв допомогу тим, хто хоче покінчити життя самогубством, окрім того, у рішенні зазначено, що лікарі зможуть консультувати пацієнтів щодо евтаназії та надавати їм летальні препарати, але не застосовувати їх [11]. Суд вирішив, що право на смерть за власним бажанням належить до особистих прав людини. Так, людина має право вчинити самогубство або вдатися до допомоги третьої сторони для добровільного завершення життя. Також суд визнав, що заборона проводити евтаназію порушує права тяжко хворих пацієнтів і медичних працівників. Водночас таке судове рішення не означає, що законодавцям заборонено регулювати діяльність організацій, які сприяють евтаназії.

Також звертаємо увагу, що Закон «Про заборону доступу до летальних ліків» у Німеччині залишився без змін. Тобто загальна заборона на продаж ліків, які можуть спричинити смерть, зберігається. У лютому 2022 р. суд у німецькому місті Мюнстер постановив, що важкохворі люди не мають права купувати ліки, які дозволили б їм покінчити з життям. Це рішення стало результатом справи, у

якій трое хронічно хворих людей попросили спеціальний дозвіл у Федерального інституту ліків і медичних приладів, щоб їм дозволили купувати ліки, необхідні для смерті внаслідок самогубства. Вищий адміністративний суд регіону заявив, що інститут не зобов'язаний дозволяти важкохворим людям, які вирішили покінчити життя самогубством, придбання для цього смертельних препаратів. У рішенні зазначено, що змінити закон про придбання смертельних препаратів має демократично обраний уряд, але тим часом така практика залишатиметься незаконною. Федеральний інститут ліків і медичних приладів може надавати лише спеціальні дозволи на ліки, які призначені для лікування або полегшення захворювань або патологічних скарг. Дозвіл, спрямований на вживання наркотичних речовин з метою суїциду, не слугує забезпеченню необхідної медичної допомоги, – зазначено у рішенні суду [11]. Водночас у цьому рішенні зазначено, що громадяни Німеччини, які вирішили покінчити життя самогубством, мають можливість звернутися до лікарів, які уповноважені призначати ліки зі смертельною дією.

У Великій Британії та Уельсі евтаназія, самогубство, асистоване лікарем, є абсолютно незаконними згідно з другим розділом Закону «Про самогубство» 1961 р. [12]. Відповідно до цього Закону, особа, яка сприяла самогубству чи спробі самогубства іншої особи, карається позбавленням волі на строк до 14 років. Проте Закон «Про коронерів і правосуддя» 2009 р. передбачає виняток щодо пред'явлення обвинувачення відповідно до розділу 2 Закону 1961 р. Це було роз'яснено в політиці щодо допомоги в самогубстві від лютого 2010 р. від Директора державного обвинувачення та Королівської прокуратури. Ці вказівки радили відмовитися від судового переслідування, якщо жертва прийняла добровільне, чітке, узгоджене та інформоване рішення покінчити життя самогубством, і будь-яка особа, яка допомагала, була «цілком мотивована співчуттям» [13].

26 травня 2021 р. баронесою Мічер було представлено «законопроект, який дозволяє смертельно хворим дорослим надати на їхнє прохання спеціальну допомогу, щоб покінчити з життям; і для пов'язаних цілей» [14]. Прийняття законопроекту дозволить

невиліковно хворій особі вимагати допомогу (і на законних підставах її отримати) у передчасному припиненні життя. Це буде залежати від згоди Високого суду. Особа, яка просить дозвіл покінчити з життям, має бути старшою за 18 років, мати здатність ухвалювати рішення покінчити з життям і проживати в Англії чи Уельсі не менше одного року. Наразі зазначений законопроект перебуває на етапі другого читання в Палаті лордів парламенту Великої Британії. Щодо позиції медичної спільноти, то станом на вересень 2021 р. члени Британської медичної асоціації зайняли умовно нейтральну позицію щодо допомоги піти з життя: 49% підтримали, 48% були проти і 3% утримались [15]. Громадяни здебільшого підтримують ідею легалізації самогубства, асистованого лікарем. У серпні 2021 р. YouGov провів опитування щодо громадської думки щодо допомоги при самогубстві у Великій Британії для людей зі смертельною хворобою. 73% опитаних підтримали ту чи іншу форму смерті за допомогою лікаря для людей з невиліковними захворюваннями; 50% підтримали подібні заходи для тих, хто страждає на хворобу, що спричиняє біль, але не смертельну. Окреме опитування 2019 р., у якому взяли участь понад 5000 дорослих, показало, що 84% підтримують ті чи інші пропозиції щодо асистування при самогубстві [13]. Зазначене може стати певним кроком до подальшої легалізації самогубства, асистованого лікарем, у Великій Британії.

Висновки. Можемо констатувати, що сьогодні в країнах Європи спостерігається тенденція поступової легалізації евтаназії чи самогубства, асистованого лікарем. Навіть у країнах, які є доволі консервативними у питаннях права на життя та «права на гідну смерть» останніми роками точаться конструктивні дискусії щодо перспективи правового закріплення можливості для невиліковно хворих людей уникнути небажаних страждань наприкінці життя, забезпечення їхнього права гідно, гуманно, без страждань піти з життя за допомогою лікаря. Для України у перспективі може бути корисним досвід європейських країн щодо закріплення методів і процедури евтаназії й асистованого самогубства, а також заходів безпеки для регулювання процесів асистованого лікарем самогубства та евтаназії.

Література.

1. Government of the Netherlands. Euthanasia. URL: <https://www.government.nl/topics/euthanasia/euthanasia-assisted-suicide-and-non-resuscitation-on-request>.
2. Netherlands to broaden euthanasia rules to cover children of all ages. The Guardian. 2023. URL: <https://www.theguardian.com/society/2023/apr/14/netherlands-to-broaden-euthanasia-rules-to-cover-children-of-all-ages>.

3. У Бельгії дозволили евтаназію для дітей. BBC News Україна. 2014. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/health/2014/02/140213_belgium_euthanasia_vote_or.
4. Spain passes law allowing euthanasia. BBC NEWS. 2021. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-56446631>.
5. Portugal euthanasia: Parliament backs assisted suicide bill. BBC NEWS. 2022. URL: <https://www.bbc.com/news/world-africa-63907807>.
6. Portuguese parliament votes to allow limited euthanasia. BBC NEWS. 2023. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-65574311>.
7. Денисенко, Т. У Португалії легалізували евтаназію. Українська Правда. 2023. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2023/05/13/254276/>.
8. Recent developments in Europe's approach to assisted dying. Le Monde. 2022. URL: https://www.lemonde.fr/en/europe/article/2022/09/15/recent-developments-in-europe-s-approach-to-assisted-dying_5996998_143.html.
9. Euthanasia: Where it's legal in Europe. by Agence France-Presse. wdn HUB. URL: <https://ednh.news/euthanasia-where-its-legal-in-europe-2/>.
10. New law allowing assisted suicide takes effect in Austria. BBC NEWS. 2022. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-59847371>.
11. German court rejects access to euthanasia medication. DW. 2022. URL: <https://www.dw.com/en/german-court-rejects-access-to-euthanasia-medication/a-60639440>.
12. Suicide Act 1961. CHAPTER 60 9 and 10 Eliz 2. URL: <https://www.legislation.gov.uk/cy/ukpga/Eliz2/9-10/60>.
13. Assisted Dying Bill [HL]. House of Lords Library. UK Parliament. Published Friday. 2021. URL: <https://lordslibrary.parliament.uk/assisted-dying-bill-hl/>.
14. Assisted Dying Bill [HL]. Private Members' Bill (Starting in the House of Lords). Originated in the House of Lords, Session 2021-22. 2022. Parliamentary Bills. UK Parliament. URL: <https://bills.parliament.uk/bills/2875>.
15. The countries where euthanasia is legal. The Week. 2021. URL: https://www.theweek.co.uk/102978/countries-where-euthanasia-is-legal?ppcddm=true&gclid=CjwKCAjw-IWkBhBTEiwA2exyOzsAmniQiIPYTd20jEMG6_b467WFEFNdDUNJjBDHtQvIzNU9vFmxnCRoCY1sQAvD_Bw.

References.

1. Government of the Netherlands. Euthanasia. [Government of the Netherlands. Euthanasia]. Available at: <https://www.government.nl/topics/euthanasia/euthanasia-assisted-suicide-and-non-resuscitation-on-request>.
2. Netherlands to broaden euthanasia rules to cover children of all ages. The Guardian. (2023). [Netherlands to Broaden Euthanasia Rules to Cover Children of All Ages. The Guardian]. Available at: <https://www.theguardian.com/society/2023/apr/14/netherlands-to-broaden-euthanasia-rules-to-cover-children-of-all-ages>.
3. U Bel'hii dozvolyyly evtanaziiu dlia ditej. BBC News Ukraina. (2014). [Belgium allowed euthanasia for children. BBC News Ukraine]. Available at: https://www.bbc.com/ukrainian/health/2014/02/140213_belgium_euthanasia_vote_or.
4. Spain passes law allowing euthanasia. BBC NEWS. (2021). [Spain passes law allowing Euthanasia. BBC News]. Available at: <https://www.bbc.com/news/world-europe-56446631>.
5. Portugal euthanasia: Parliament backs assisted suicide bill. BBC NEWS. (2022). [Portugal euthanasia: Parliament Backs Assisted Suicide Bill. BBC News]. Available at: <https://www.bbc.com/news/world-africa-63907807>.
6. Portuguese parliament votes to allow limited euthanasia. BBC NEWS. (2023). [Portuguese Parliament of Votes to Alev Limited Euthanasia. BBC News]. Available at: <https://www.bbc.com/news/world-europe-65574311>.
7. Денисенко, Т. У Португалії легалізували евтаназію. Українська Правда. (2023). [Euthanasia was legalized in Portugal. Ukrainian Pravda]. Available at: <https://life.pravda.com.ua/society/2023/05/13/254276/>.
8. Recent developments in Europe's approach to assisted dying. Le Monde. (2022). [Recent Developments in Europe's Approach to Assisted Dying. Le Monde]. Available at: https://www.lemonde.fr/en/europe/article/2022/09/15/recent-developments-in-europe-s-approach-to-assisted-dying_5996998_143.html.
9. Euthanasia: Where it's legal in Europe. by Agence France-Presse. wdn HUB. [Euthanasia: Where it's legal in Europe. by Agence France-Presse. wdn HUB]. Available at: <https://ednh.news/euthanasia-where-its-legal-in-europe-2/>.
10. New law allowing assisted suicide takes effect in Austria. BBC News. (2022). [New law allowing Assisted Suicide Takes Effect in Austria. BBC News]. Available at: <https://www.bbc.com/news/world-europe-59847371>.

11. German court rejects access to euthanasia medication. DW. (2022). [German Court Rejects Access to Euthanasia Medication. DW]. Available at: <https://www.dw.com/en/german-court-rejects-access-to-euthanasia-medication/a-60639440>.

12. Suicide Act 1961. Chapter 60 9 and 10 Eliz 2. [Suicide Act 1961. Chapter 60 9 and 10 Eliz 2]. Available at: <https://www.legislation.gov.uk/cy/ukpga/Eliz2/9-10/60>.

13. Assisted Dying Bill [HL]. House of Lords Library. UK Parliament. Published Friday. (2021). [Assisted Dying Bill [HL]. House of Lords Library. UK Parliament. Published Friday]. Available at: <https://lordslibrary.parliament.uk/assisted-dying-bill-hl/>.

14. Assisted Dying Bill [HL]. Private Members' Bill (Starting in the House of Lords). Originated in the House of Lords, Session 2021-22. (2022). [Assisted Deing Pain Schlsch. Called membrane pain (starting in The House of Lords). Originated other The House of Lords, Seson 2021-22]. Available at: <https://bills.parliament.uk/bills/2875>.

15. The countries where euthanasia is legal. The Week. (2021). [The Countries WHERE EUTANASIA IS LEGAL. The Week]. Available at: https://www.theweek.co.uk/102978/countries-where-euthanasia-is-legal?ppcddm=true&gclid=CjwKCAjw-IWkBhBTEiwA2exyOzsAmniQiIPYTd20JEMG6_b467WEFNdDUNJjBDHtQvLzNU9vFmxnCRoCY1sQAvD_Bw.

Abstract

Pavlenko T. Legalization of euthanasia and physician-assisted suicide: the experience of European countries.

The article emphasizes that the natural and inalienable human right is the right to life. Therefore, a person has the right to worthy death. The experience of European countries legalizing euthanasia and physician-assisted suicide is being researched. It is concluded that nowadays, in European countries, there are severe ongoing disputes on the opportunity of fixing euthanasia and physician-assisted suicide on the legislative level. The experience of countries that, in one way or another, legalized euthanasia and/or physician-assisted suicide, is analyzed. To date, legislation in four countries in Europe provides for the possibility for lethally ill people who experience unbearable suffering to pass away by euthanasia and/or physician-assisted suicide under certain circumstances. It is such countries as the Netherlands, Belgium, Luxembourg, and Spain. In particular, the experience of countries that have extended (Belgium) or are planning to extend (the Netherlands) the rule for euthanasia is analyzed, including the opportunity for doctors to assist in case of carrying out euthanasia for fatally ill children in the age ranging from 1 to 12 years. The experience of Switzerland, which is one of the few countries that allow physician-assisted suicide, is researched. Besides, the experience of the countries that are going through legalizing laws that would allow medically assisted suicide under some limited circumstances is being researched. I have experience with Portugal, Austria, and Germany. Particular attention is paid to the study of discussions on legalizing euthanasia in Great Britain and Wales. Besides, "Draft law that allows lethally ill people get provided with special assistance upon a request; and for similar goals". It is concluded that for Ukraine, in the long term, the experience of European countries in fixing the methods and procedures of euthanasia and physician-assisted suicide, as well as security measures to regulate the processes of assisted suicide and euthanasia, might be helpful.

Keywords: the right to life, "the right to worthy death", euthanasia, active euthanasia, passive euthanasia, physician-assisted suicide, legalization, legislation of European countries.

Стаття надійшла до редакції 12.05.2023 р.

Бібліографічний опис статті:

Павленко Т. А. Легалізація етаназії та самогубства, асистованого лікарем: досвід країн Європи. Актуальні проблеми інноваційної економіки та права. 2023. № 3. С. 85-90.

Pavlenko T. Legalization of euthanasia and physician-assisted suicide: the experience of European countries. Actual problems of innovative economy and law. 2023. No. 3, pp. 85-90.

УДК 342.731:128; DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2023-3-14>

МИКИТЮК Василь Олександрович, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри публічного та приватного права Державного біотехнологічного університету,
<https://orcid.org/0000-0002-4744-7403>

МИКИТЮК Світлана Олегівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри суспільно-правових дисциплін і менеджменту освіти ХНПУ імені Г. С. Сковороди,
<https://orcid.org/0000-0002-8620-1887>

ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ РЕЛІГІЙНО-КУЛЬТОВИХ УЯВЛЕНЬ РІЗНИХ НАРОДІВ СВІТУ НА СУЧАСНЕ РОЗУМІННЯ ПРАВА НА СМЕРТЬ

Микитюк В. О., Микитюк С. О. Особливості впливу релігійно-культурних уявлень різних народів світу на сучасне розуміння права на смерть.

У статті досліджено одне з найбільш дискусійних питань сучасності про право на смерть шляхом етаназії, а саме, чи має право людина самостійно вирішити, як завершити життя за наявності невиліковної хвороби і тяжких страждань. Доведено, що історичні події певного історичного періоду, пов'язані зі смертю людини